

Úvod do finančního práva procesního

Petr Mrkývka

Právo hmotné a právo procesní

- ❑ Systém práva – právní řád – uspořádání právních norem
 - ❑ Dva subsystemy – elementární význam
 - ❑ Hmotněprávní normy (právo hmotné) – jaká práva a povinnosti mají adresáti norem.
 - ❑ Procesněprávní normy – jakým formálním způsobem (procesem) mohou být práva uplatněna, jakým formálním způsobem mohou být vynucena splnění povinností, jakým způsobem se mají adresáti chovat v právním procesu
-

Lokace procesních norem

- Spolu s hmotněprávními normami (kompletní kodifikace)
 - Samostatná kodifikace – OSŘ, TŘ, SŘS, SŘ, DŘ
 - Jednací řády
-

Finanční právo procesní

- ❑ Soubor norem procesního charakteru, prostřednictvím kterých se realizuje finanční právo hmotné
 - ❑ Nevytváří samostatné právní odvětví
 - ❑ Netvoří jednotný subsystém realizace hmotného práva
-

Formy procesu

- Kritérium přímého uplatnění finanční správy
 - Neadministrativní procesy
 - Administrativní procesy
-

Neadministrativní procesy realizace finančního práva hmotného

- Postupy realizace finančního práva mimo rámec činnosti finanční správy

Členění:

- Neadministrativní procesy interní povahy,
 - Neadministrativní procesy externí
-

Neadministrativní procesy interní povahy

- Adresát právní normy svými vlastními formalizovanými úkony realizuje finanční právo hmotné, vybírá si z katalogu předepsaných řešení
 - autoaplikace
-

Neadministrativní procesy externí

- Postupy, při kterých adresát činí formalizované úkony vůči jinému adresátovi (účastníkovi)
 - Účastník A je oprávněn a povinen takový úkon učinit a účastník B je povinen toto strpět, případně má právo uplatnit proti takovému úkonu právem předvídané ochranné prostředky
 - Vybírání daně srážkou x stížnost proti postupu plátce daně
-

Administrativní procesy

- Postupy účastníků a orgánů finanční správy při realizaci finančního práva hmotného
- Spojitost s neadministrativními procesy – dohled, kontrola, - daňová tvrzení

Členění podle kriteria fóra:

- Externí administrativní procesy
 - Interní administrativní procesy
-

Externí administrativní procesy

- Realizace finančního práva hmotného formalizovanými procesy, kdy její výsledek je přímo adresován vně daný orgán finanční správy
 - Vůči neurčitému okruhu adresátů – normotvorné akty
 - Vůči konkrétním adresátům v konkrétních věcech – formy individuálních finančněsprávních aktů
-

Interní finančněsprávní postupy

- Postupy nepřekračující organizační schéma orgánu finanční správy (rozpis prostředků, inventarizace, systém vnitřní kontroly apod.)
-

Procesy nelegislativní a legislativní

- ❑ Nelegislativní procesy jsou formalizované postupy aplikace finančního práva hmotného
 - ❑ Legislativní procesy – normotvorné aplikační procesy, kterými se realizuje finanční právo hmotné, kdy výsledek má formu normativního aktu – zákon o státním rozpočtu na daný rok, obecně závazná vyhláška obce o místním poplatku, koeficientu daně z nemovitosti.
-

Finanční právo procesní

- V nejširším smyslu: veškeré formalizované procesy realizace finančního práva hmotného
 - V širším: formalizované postupy s účastí či s možností ingerencí veřejné moci
 - **V úzkém: formalizované postupy realizace finančněprávních norem finanční správou a vůči finanční správě**
 - V nejužším: formalizované postupy rozhodování o individuálních právech a povinnostech adresátů - řízení
-

System finanční práva procesního

- ❑ Finanční právo procesní – správní = subsidiarita správního řádu
 - ❑ Finanční právo procesní – daňové = relativní vyloučení subsidiárního použití správního řádu = SPRÁVA DANÍ
 - ❑ Rozpočtový proces – realizace rozpočtového práva formalizovanými postupy dle rozpočtových pravidel /?/
 - ❑ Akty heteronomní povahy, kterými se realizuje finanční právo hmotné a které nejsou součástí legislativního procesu – opatření ČNB při uskutečňování jejího hlavního cíle ...
-

Subsidiarita

- ❑ Uplatňuje se zejména v procesech podle SŘ a DŘ
 - ❑ Lex generalis (SŘ, DŘ)
 - ❑ Lex specialis (ZB, ZČNB, DZ, ... daňové zákony ...)
 - ❑ Generální kodex veřejné správy – SŘ
 - ❑ Eliminace subsidiarity SŘ ve veřejných financích - relativní
-

Uplatnění SŘ – např.

Nefiskální část

- Správní řízení před ČNB
- Regulace cen
- Puncovní řízení

Fiskální část

- Porušení rozpočtové kázně
 - Porušení předpisů o účetnictví
 - Pojistné veřejných pojištění
-

Uplatnění DŘ

Fiskální část

- Postupy a řízení ve věcech příjmů veřejných rozpočtů
 - Postupy a řízení v daňověsprávních věcech
 - Řízení ve věcech porušení norem správy daní
-

Definice správy daní

- Správa daní je účelový správní proces (***postup***) k zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady
 - Správa daní je předmětem činnosti veřejné správy ve funkčním smyslu – finanční správa
-

Účel a cíl správy daní

- Účelem existence správy daní je cestou formalizovaného procesu zajistit příjmy veřejných peněžních fondů
 - Cílem je správné zjištění, stanovení a úhrada „daní“
-

Předmět správy daní

- „Daň“
 - Daň – příjem veřejného rozpočtu
 - Daň – snížení příjmu veřejného rozpočtu, *vrátka*
 - ***Daň je peněžité plnění:***
 - a) Daň, clo, poplatek*
 - b) Použití DŘ*
 - c) V rámci dělené správy*
 - d) Daňový odpočet, daňová ztráta, příslušenství daně*
-

Úprava správy daní

- ❑ Daňový řád (zákon č. 280/2009 Sb.)
 - ❑ Subsidiární povaha DŘ
 - ❑ Speciální úprava – „daňové“ zákony
-

Konstrukce DŘ

- 266 paragrafů (38 861 slov)
 - šest částí
 1. ÚVODNÍ USTANOVENÍ
 2. OBECNÁ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ
 3. ZVLÁŠTNÍ ČÁST O SPRÁVĚ DANÍ
 4. NÁSLEDKY PORUŠENÍ POVINNOSTÍ PŘI SPRÁVĚ DANÍ
 5. USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, ZMOCŇOVACÍ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ
 6. ÚČINNOST
-

Principy správy daní

- ❑ Obecné principy veřejné správy
 - ❑ Obecné principy procesního práva
 - ❑ Zásady správy daní
-

Základní zásady správy daní (1)

1. Zásada legality (§5/1)
 2. Zásada legitimacy (§5/2)
 3. Zásada proporcionality (přiměřenosti) - (§5/3)
 4. Zásada rovnosti (§6/1)
 5. Zásada spolupráce (§6/2)
 6. Zásada poučení (§6/3)
 7. Zásada vstřícnosti (§6/4)
 8. Zásada včasnosti (§7/1)
 9. Zásada hospodárnosti (§7/2)
 10. Zásada volného hodnocení důkazů (§8/1)
 11. Zásada legitimního očekávání (§8/2)
 12. Zásada materiální pravdy (§8/3)
-

Základní zásady správy daní (2)

- 13. Zásada neveřejnosti (§9/1)
- 14. Zásada mlčenlivosti (§9/1)
- 15. Zásada inkviziční (§9/2)
- 16. Zásada ochrany dat (§9/3)

JINÉ:

- Princip autonomie autoaplikace
 - Princip daňové povinnosti
 - Princip daňového tvrzení
 - Princip časového souladu
 - Princip jednacího jazyka
-

Subjekty správy daní

- Správce daně – orgán veřejné moci, kterému byla svěřena působnost ve správě daní
 - Úřední osoba – vykonavatel působnosti správce daně (zaměstnanec, osoba oprávněná k výkonu SD)
 - Osoby zúčastněné na správě daní:
-

Osoby zúčastněné na správě daní

- ❑ Daňový subjekt; poplatník, plátce, osoba ustanovená (suplující daňový subjekt - správce), plátcová pokladna
 - ❑ Třetí osoby – osoba jiná než daňový subjekt s právy a povinnostmi ve správě daní; dotčená osoba.
 - ❑ Zástupce osoby zúčastněné
 - ❑ Ustanovený zástupce
 - ❑ Zmocněnec
 - ❑ Odborný konzultant
-

Správce daně

- Pravomoc (§11)
 - Věcná příslušnost
 - Místní příslušnost (§13)
-

Místní příslušnost

- Aktivní kolize (§14)
 - Exteritorialita (§15)
 - Dožádání (§17)
 - Delegace (§18)
 - Atrakce (§19)
-

Řízení a postupy

Vztah řízení a správy

- Správa daní
 - Postupy
 - Řízení
 - Daňové řízení
-

Daňové řízení podle DŘ

- ❑ Účel: správné zjištění a stanovení daně a zabezpečení její úhrady
 - ❑ Skončení řízení: splnění nebo zánik daňové povinnosti
 - ❑ Posouzení daně: k zdaňovacímu období, k jednotlivým skutečnostem
 - ❑ Dílčí daňová řízení →
-

Dílčí daňová řízení

Nálezací

vyměřovací

doměřovací

o ŘOP

Při placení daní

posečkání
nebo
splátkování

zajištění daně

exekuční

o ŘOP

O opravných a
dozorcích
prostředcích

Postupy

- „Pátračka“ – vyhledávací činnost
 - Správa registrace
 - Vysvětlení
 - Místní šetření
 - Daňová kontrola
 - Postup k odstranění pochybnosti (vytýkací řízení)
-